

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАУКОВИЙ ЧАСОПИС

НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА

Серія 4

Географія і сучасність

Випуск 33

Київ

Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова
2015

Фахове видання, затверджене Президією ВАК України

11 вересня 1998 р., № 27 перелік № 5 (Бюлетень № 2, 1998 р. та 25 червня 1998 р., перелік № 1, перелік № 6 як наукове видання щодо публікацій основного змісту наукових досліджень за спеціальностями географічних наук.

Перереєстроване 10.11.2010 р. Постанова ВАК України № 1-05 7.

(Додаток до постанови президії ВАК України від 30 червня 2004 р. № 3-05/7)

Рекомендовано до друку Вченою радою Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (протокол № 7 від 30 березня 2000 р.).

Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 4. Географія і сучасність. [зб. наукових праць] / ред. рада: В.П. Андрущенко (голова). - К.: Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. - Вип. 33 - 288 с.

Редакційна рада:

В.П. Андрущенко

доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України,
ректор НПУ імені М.П. Драгоманова (голова Редакційної ради)

А.Т. Авдієвський

Почесний доктор, професор, академік НАПН України

В.П. Бех

доктор філософських наук, професор

В.І. Бондар

доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України

В.Б. Євтух

доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України

М.І. Жалдак

доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України

Л.І. Мацько

доктор філологічних наук, професор, академік НАПН України

Н.Г. Мозгова

доктор філософських наук, професор (відповідальний секретар)

О.С. Падалка

доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України

В.Ф. Погребенник

доктор філологічних наук, професор

В.М. Синьов

доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України

М.І. Шкіль

доктор фізико-математичних наук, професор, академік НАПН України

М.І. Шут

доктор фізико-математичних наук, професор, академік НАПН України.

Редакційна колегія:

В.В. Загородній

кандидат географічних наук, професор (*відповідальний редактор*)

І.М. Харенко

відповідальний секретар

С.А. Лісовський

доктор географічних наук, професор, завідувач відділу Інституту географії
НАН України

С.В. Міхелі

кандидат географічних наук, доцент, завідувач кафедри фізичної географії;

В.П. Нагірна

доктор географічних наук, провідний науковий співробітник Інституту географії
НАН України

В.В. Обозний

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри туризму

Я.Б. Олійник

доктор економічних наук, професор, член-кореспондент АПН України;

Ю.М. Палеха

доктор географічних наук, заступник директора з наукової роботи інституту
«Діпромісто» імені Ю.М. Білодіда

Л.Г. Руденко

доктор географічних наук, професор, академік НАН України

П.Г. Шищенко

доктор географічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України

В.Г. Щабельська

кандидат географічних наук, доцент, завідувач кафедри економічної та соціальної
географії

У збірнику вміщені праці викладачів, докторантів та аспірантів, у яких висвітлюються сучасні теоретичні, наукові та науково-методичні питання географічних наук.

© Редакційна рада. 2015

© Автори статей. 2015

© Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, 2015

ЗМІСТ

Теорія і методологія

Штойко П.І.

Сутнісні аспекти наукового пізнання в історії географії..... 3

Фізико-географічні дослідження

Букарева С. А.

Оцінка ступеня забруднення ґрунтів важкими металами і накопичення їх у зерні ярого ячменю в Херсонській області..... 11

Воловик В.М.

Рекреаційні ландшафти Ладизинського водосховища..... 19

Гетьман В.І.

Національний природний парк «Дермансько-Острозький»: природна та історико-культурна спадщина..... 25

Гришко С.В.

Проблеми типології та класифікації лісокультурних ландшафтів степового Приазов'я... 43

Дєдов О.В.

Сучасні зміни клімату у Вінницькій області та їх вплив на сільське господарство..... 50

Круківська А.В.

Оцінка сприятливості агрогідрологічних ресурсів території України для вирощування ярого ячменю..... 56

Пархоменко О.Г.

Голоценовий педогенез заплав території Середнього Придніпров'я..... 63

Суспільно-географічні дослідження

Андріюк Р.О.

Особливості енергоспоживання у Волинській області в контексті дослідження можливостей використання біоенергетичних ресурсів (БЕР) регіону..... 74

Білецький М.І.

Внесок Володимира Кубійовича в дослідження сфери послуг в «Енциклопедії українознавства»..... 84

Буличева Т.В., Буткалюк К.О., Гринюк Т.А., Харенко І.М.

Еколого-економічні особливості збалансованого розвитку Закарпатської області..... 92

Буткалюк К.О.

Особливості розселення населення і формування ринку праці Вінницької області..... 107

Гринюк Т.А., Борканин Л.П.

Сучасний функціональний розвиток м. Васильків у територіальному поділі праці Київщини..... 114

Гукалова І.В., Покляцький С.А.

Стан соціальної сфери і охорони здоров'я та їх роль у житті населення Київського Придніпров'я..... 126

Котик Л.І.

Демографічні передумови трансформації господарського комплексу Львівської області 140

Котик Л.І., Шувалова Л.С.

Ринок нерухомості м. Львова: SWOT-аналіз..... 145

Мізін Н.А.

Вплив агрохолдингів на спеціалізацію сільського господарства і життєдіяльність населення Київської області..... 152

Олійник В.Д.

Особливості формування і функціонування міста і приміської зони..... 163

Смаль В.В.

Сучасні світові тенденції міжнародного руху капіталу..... 172

Томашук Ю.А.

Соціально-економічний потенціал міст Столичного регіону..... 182

Рекреаційна географія. Туризм

Арсененко І.А., Іванова В.М.

Екскурсійна діяльність як основа функціонування ринку екскурсійних послуг..... 191

Борисюк О.А.

Інноваційні тренди в конкурентних реаліях ресторанного господарства..... 196

Заря І.В., Дудич Г.

Концептуальні підходи до управління туристичним підприємством в сучасних умовах.. 203

Компанець А.Е.

Територіальна структура рекреаційної сфери приміської зони міста Києва..... 210

Смирнов І.Г.

Військова логістика як туристичний ресурс: на прикладі Національного природного парку «Синевир»..... 217

Тертична Ю.В.

Етноксогогенний туризм як напрям етнічного туризму. Особливості етноксогогенного туризму..... 227

Ткачук Л.М., Сайчук В.С.

Актуальні тенденції розвитку туризму в Україні: геополітичний контекст..... 233

Топалова О.І.

Використання етноландшафтних об'єктів в організації адаптивного туризму в Україні... 243

Щабельська В.Г., Пологовська Ю.Ю.

Туристсько-рекреаційний потенціал Житомирської області і розвиток субрегіональної системи розселення..... 250

Географічна освіта

Книш М.М., Котик Л.І.

Концепція навчального посібника «Глобальні проблеми людства»..... 261

Ковернік С.Г.

Оновлення змісту і структури шкільної географічної освіти на сучасному етапі розвитку загальноосвітньої школи..... 270

CONTENTS

Theory and Methodology

Shtoyko P.

The essential aspects of scientific cognition in history of geography.....	3
--	---

Physico Geographic Researches

Bukareva S.

The evaluation of soil contamination with heavy metals and their accumulation in the grain of spring barley in the Kherson region.....	11
--	----

Volovyk V.

The recreational landscapes of Ladyzhyn reservoir.....	19
--	----

Getman V.

National park "Dermansko-Ostrozskyi": the natural, his historical and cultural heritage.....	25
--	----

Hryshko S.

The problems of typology and classification of silviculture landscapes of the Pryazovia Steppe.....	43
---	----

Dedov O.

Modern changes of climate of Vinnitsia region and their influence on agriculture.....	50
---	----

Krukivska A.

The estimation of favorability of the agrohydrological resources of Ukraine territory for growing of spring barley.....	56
---	----

Parkhomenko O.

Holocene paedogenesis of overflow plains in the Middle Prydniprovya area.....	63
---	----

Socio-geographic Researches

Andriyuk R.

The features of energy consumption in the Volyn region in the context of research opportunities of using region bioenergy resources (BER).....	74
--	----

Biletskyi M.

Volodymyr Kubiyovych's contribution in the service sector research in the "Encyclopedia of Ukraine".....	84
--	----

Bulycheva T., Buckaliyk K., Grinyuk T., Kharenko I.

Ecological and economic aspects of a sustainable development of Transcarpathia region.....	92
--	----

Butkaliyk K.

The features of population settlement and labor market formation of Vinnytsia region.....	107
---	-----

Grinyuk T.A., Borkanin L.P.

The modern functional development in Vasylykiv town in territorial division of labor of the Kiev region.....	114
--	-----

Hykalova I., Poklyatsky S.

The condition of social sphere and health care and their role in population of Kyiv Pridneprovya.....	126
---	-----

Kotyk L.

Demogeography preconditions the transformation of the economic complex the Lviv region.....	140
---	-----

Kotyk L., Shuvalova L.

The real estate market of Lviv city: SWOT-analysis.....	145
---	-----

Mizin N.	
The impact of agriholdings on the agriculture specialization and population livelihood in Kyiv region.....	152
Oleynyk V.	
The evolution of urban planning concepts and their impact on the development of suburban areas.....	163
Smal V.	
The Contemporary world trends of the international capital flows.....	172
Tomashuk Y.	
Analysis of socio-economic potential of the Capital region.....	182

Recreational geography. Tourism

Arsenenko I., Ivanova V.	
Excursion activity as the basis of functioning of market excursion services.....	191
Borisyuk O.A.	
The innovative trends in competitive realities of restaurants.....	196
Zaria I., Dudich G.	
Conceptual approaches to management of tourism enterprises in modern conditions.....	203
Kompanets A.	
The territorial structure of recreational sphere of Kyiv suburban area.....	210
Smyrnov I.	
Military logistics as the tourist resource: "Synevyr" national park as the example.....	217
Tertychna Y.	
Etnoekzohennyy tourism as a direction of ethnic tourism. The features of etnoekzohennyy tourism.....	227
Tkachuk L., Saychuk V.	
Current trends in Ukraine tourism: geopolitical background.....	233
Topalova O.	
The using of ethnolandscape objects in organization of adaptive tourism in Ukraine.....	243
Schabelska V., Pologovska J.	
The recreational potential of Zhytomyr region and development of subregional settlement system.....	250

Geographic Education

Knysh M., Kotyk L.	
The concept of the educational textbook "Global problems of humanity".....	261
Kobernik S.	
Improvement of the content and structure of school geographical education at the modern stage of secondary school development.....	270

Рекреаційна географія. Туризм

УДК 338.48-32 (477)

Арсененко І.А., Іванова В.М.
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

ЕКСКУРСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОСНОВА ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ЕКСКУРСІЙНИХ ПОСЛУГ

У статті розглянуто сучасні підходи до організації екскурсійної діяльності та схарактеризовано особливості функціонування ринку екскурсійних послуг.

Ключові слова: екскурсійна діяльність, ринок екскурсійних послуг, виробники екскурсійних послуг, споживачі екскурсійних послуг, екскурсійне підприємство.

Екскурсійна діяльність як складова частина туризму та сфери соціально-економічної діяльності, з одного боку, визначається мотиваційними потребами і попитом туристів і екскурсантів, а з іншого боку, належить до товарів і послуг, які надають туристичні й екскурсійні підприємства з метою задоволення цього попиту на ринку екскурсійних послуг. Матеріальне екскурсійне споживання орієнтоване на одержання платних екскурсійних послуг, а духовне - на контакти з культурою, традиціями, побутом в регіоні здійснення ЕД, що сприяє соціально-економічному розвитку регіонів і накопиченню національного багатства.

На сучасному етапі дані питання є досить актуальними, тому метою наших досліджень є вивчення теоретичних підходів до організації ЕД і функціонування ринку екскурсійних послуг.

Проведені нами дослідження, щодо вивчення ринку екскурсійних та туристичних послуг як вітчизняними так і зарубіжними фахівцями Балабановим І.Т., Балабановим А.І. (1999), Карташевською І.Ф. (2000), Любіцевою О.О. (2005), Бабарицькою В.К., Малиновською О.Ю. (2007), Пуцентейло П.Р. (2007), Мальською М.П. (2008, 2012), Бейдиком О.О. (2009), Божидарнік Т.В. (2012), Стеченко Д.М. (2012), Панченко Ю.В. (2013) та ін. дозволяють нам розглядати ринок екскурсійних послуг в якості взаємодії споживачів (туристів і екскурсантів) і виробників (туроператорів, турагентів, бюро подорожей і екскурсій) екскурсійного продукту, інструмента узгодження їх інтересів і сфери прояву економічних відносин, які відбуваються між ними [2,5,6,1,10,7,8,3,4,11,9].

Рекреаційна географія. Туризм

Характеристика ринку екскурсійних послуг для організації ЕД виражається в його функціях, ємності, виявленні суб'єктів ЕД, попиту та пропозиціях екскурсійних послуг, виробництві та споживанні екскурсійного продукту.

Функції ринку екскурсійних послуг відображають форми здійснення ЕД і її призначення в суспільстві. Ринок екскурсійних послуг виконує наступні функції: реалізацію вартості і собівартості екскурсійного продукту; організацію процесу надання екскурсійних послуг споживачу (туристів і екскурсантів).

Ємність ринку екскурсійних послуг - його здатність "поглинути" кількість екскурсійного продукту, тобто можливий обсяг реалізації окремих екскурсійних програм, інших послуг туризму і товарів туристично-сувенірного призначення при існуючих цінах і пропозиції.

Суб'єктами взаємодії на ринку екскурсійних послуг виступають: туристи та екскурсанти, туроператори, турагенти, бюро подорожей і екскурсій. Це юридичні і фізичні особи, що є споживачами і виробниками екскурсійного продукту. Споживачами екскурсійного продукту є громадяни, які мають визначену мотивацію до здійснення подорожі, тобто туристи та екскурсанти, і відповідну покупну здібність. Виробниками екскурсійного продукту є туристичні й екскурсійні підприємства (туроператори, турагенти, бюро подорожей і екскурсій), які працюють з метою отримати прибуток і задовольнити потреби населення в організації екскурсійної діяльності.

Попит на екскурсійний продукт являє собою форму прояву екскурсійних потреб споживачів, забезпечених коштами.

Пропозиція екскурсійного продукту обумовлено визначеними передумовами, серед яких найбільш важливими є: наявність його виробників, рівень розвитку підприємств туристичної індустрії, обсяг екскурсійних ресурсів.

Екскурсійні послуги визначаються як кінцевий продукт діяльності туристичних і екскурсійних підприємств по задоволенню визначених потреб та реалізації діяльності людей у вільний час: відпочинок, екскурсії, подорожі.

На нашу думку механізм функціонування ринку екскурсійних послуг являє собою систему дій економічних важелів для збалансованості попиту та пропозиції на екскурсійний продукт, на обмін "гроші - екскурсійний продукт", на грошові потоки і потоки екскурсійного продукту при яких здійснюється організація та проведення різних тематичних екскурсій, або їх поєднання з

Рекреаційна географія. Туризм

певними видами туристичної діяльності. Функціонування ринку екскурсійних послуг можна представити у вигляді запропонованої схеми на рис.1.

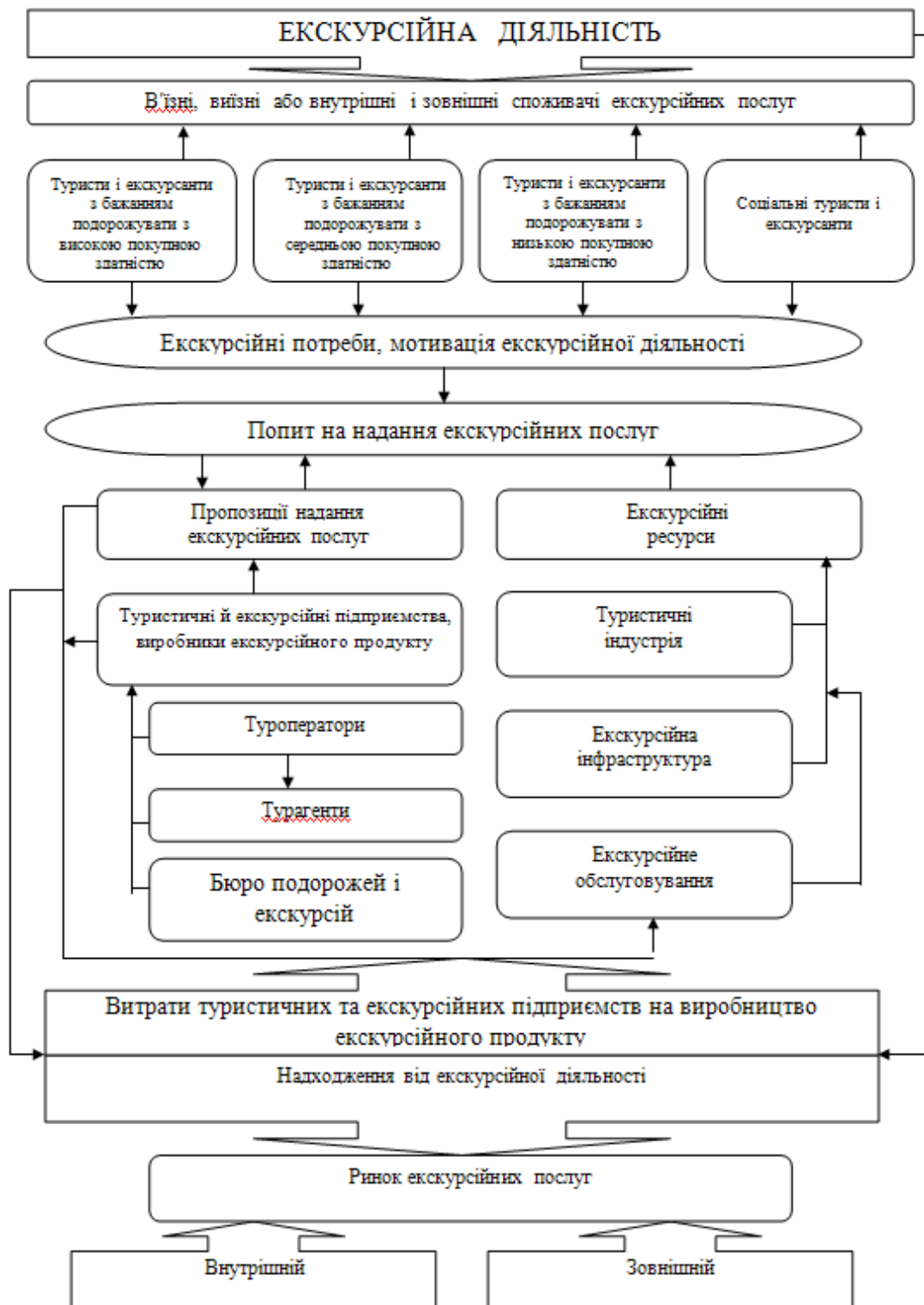

Рис.1. Схема функціонування ринку екскурсійних послуг.

Рекреаційна географія. Туризм

Наведена схема показує, що попит на екскурсійні послуги обумовлений певними передумовами пред'явників попиту (туристів і екскурсантів) які формують в'їзні, виїзні або внутрішні екскурсійні потоки: люди з екскурсійними потребами і бажанням подорожувати – туристи і екскурсанти з високою покупною здатністю, попит яких спрямований на самі престижні екскурсійні програми, тури, оригінальні подорожі, високий рівень туристичного обслуговування (комфорт, особлива увага обслуговуючого персоналу, надання індивідуального екскурсовода або гіда-перекладача, автотранспортних послуг і т.п.); туристи та екскурсанти з середньою покупною здатністю, які можуть собі дозволити певні туристичні напрямки і визначенні екскурсійні програми; туристи й екскурсанти з бажанням подорожувати, з низькою покупною здатністю, в основному їх купівельна спроможність - стандартні екскурсійні програми і тури; соціальні туристи і екскурсанти – люди які мають бажання подорожувати, але відносяться до найменш захищених в соціальному плані прошарків населення (пенсіонери, інваліди, студенти, дітисироти та ін.) і потребують певних субсидій від держави або громадських організацій для здійснення ЕД.

Наведена схема показує, що попит на екскурсійні послуги обумовлений певними передумовами які формують в'їзні, виїзні або внутрішні екскурсійні потоки: люди з екскурсійними потребами і бажанням подорожувати; люди з високою покупною здібністю, попит яких спрямований на самі престижні екскурсійні програми, оригінальні подорожі, високий рівень екскурсійного обслуговування (комфорт, особлива увага обслуговуючого персоналу, надання індивідуального екскурсовода та гіда-перекладача, автотранспортних засобів і т.п.); люди з покупною поведінкою.

Розвиток ЕД і ринку екскурсійних послуг (внутрішнього, або зовнішнього) має велике соціально-економічне значення, сприяє вирішенню загальних соціально-економічних проблем, допомагає наповненню бюджету регіону. На ринку екскурсійних послуг не має можливостей задовольнити всі потреби і бажання людини при організації ЕД. Наявність екскурсійних ресурсів припускає створення досить складної і різноманітної матеріально-технічної бази ЕД. При збільшенні економічної віддачі від туристичної індустрії одна частина доходу використовується для задоволення нових екскурсійних потреб, а інша може бути спрямована на розвиток інших сфер економіки. Таким чином, становлення та розвиток ринку екскурсійних послуг як галузі господарського комплексу характеризується певними економічними показниками, які

Рекреаційна географія. Туризм

викреслюють напрямки здійснення ЕД та кількісний обсяг реалізації екскурсійних послуг, їх якість. Система показників розвитку ЕД в регіоні має включати: обсяг екскурсійних потоків, їх напрямки; сегментацію складових компонентів пропозиції та попиту на екскурсійний продукт; стан та розвиток матеріально-технічної бази; показники фінансово-економічної діяльності суб'єктів які надають екскурсійні послуги (туристичних і екскурсійних підприємств); показники витрат на виробництво екскурсійного продукту та грошових надходжень від ЕД на ринок екскурсійних послуг (внутрішній або зовнішній).

Використана література:

1. Бабарицька В. Екскурсознавство і музеєзнавство: навч. посіб. / В. Бабарицька, А. Короткова, О. Малиновська. – К. : Альтерпрес, 2007. – 464 с.
2. Балабанов И. Т. Экономика туризма : учебн. пособ. / И. Т. Балабанов, А.И. Балабанов. – М.: Финансы и статистика, 1999. – 176 с.
3. Бейдик О.О. Україна: стратегія розвитку національного туризму: [навч. метод. посіб.] / О.О. Бейдик. – К. : ВЛГ „Обрії”, 2009. – 236 с.
4. Божидарнік Т. В. Міжнародний туризм [текст]: навч. посіб / Т.В. Божидарнік, Н. В. Божидарнік, Л. В. Савош [та ін.]: - К.: «Центр учбової літератури», 2012. – 312 с.
5. Карташевская И. Ф. Географические аспекты познавательного туризма. Рынок экскурсионных услуг / И. Ф. Карташевская. – Симферополь : Издательство „Пирамида-Крым”, 2000. – 146 с.
6. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) / О.О. Любіцева. – 3-е вид., перероб. та доп. – К.: „Альтерпрес”, 2005. – 436 с.
7. Мальська М.П. Міжнародний туризм і сфера послуг: [підруч.] / М.П. Мальська, Н. В. Антонюк, Н. М. Ганич. – К. : Знання, 2008. – 661 с.
8. Мальська М. П. Планування туристичної діяльності : [підруч.] / М.П. Мальська, О.Ю. Бордун. – К. : Знання, 2012. – 310 с.
9. Менеджмент внутрішнього і міжнародного туризму: навч. посіб. / Ю.В. Панченко, О.Є. Лугінін, С.В. Фомішин. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2013. – 342 с.
10. Пуцентейло П. Р. Економіка і організація туристично-готельного підприємництва : навч. посіб. / П. Р. Пуцентейло. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 344 с.
11. Управління регіональним розвитком туризму : навч. посіб. / Д.М. Стеченко, І. В. Безуглий, Н. П. Турло, С. М. Мархонос; за ред. Д. М. Стеченка. – К. : Знання, 2012. – 455с.

Рекреаційна географія. Туризм

Арсененко А.И., Иванова В.М.

Мелитопольский государственный педагогический университет имени Богдана Хмельницкого

ЭКСКУРСИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КАК ОСНОВАХ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ РЫНКА ЭКСКУРСИОННЫХ УСЛУГ

В статье рассмотрены современные подходы к организации экскурсионной деятельности и дана характеристика функционирования рынка экскурсионных услуг.

Ключевые слова: экскурсионная деятельность, рынок экскурсионных услуг, производители экскурсионных услуг, потребители экскурсионных услуг, экскурсионное предприятие.

Arsenenko I., Ivanova V.

Bohdan Khmelnytskyi State Pedagogical University of Melitopol

EXCURSION ACTIVITY AS THE BASIS OF FUNCTIONING OF MARKET EXCURSION SERVICES

The article deals with modern approaches to the organization of excursion activities and the characteristic of the functioning of the market of tour services.

Keywords: excursion activity, tour services market, manufacturers excursion services, consumers excursion services, tour company.

УДК 338.488.2: 640.43(477)

Борисюк О.А.

Національний авіаційний університет

ІННОВАЦІЙНІ ТРЕНДИ В КОНКУРЕНТНИХ РЕАЛІЯХ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

У статті розкриваються основні проблеми та особливості впровадження інновацій в діяльність підприємств ресторанного господарства; виокремлюються функціональні рівні інноваційних циклів в певних типах підприємств ресторанного господарства, що задіяні в наданні послуг харчування іноземним туристам.

Ключові слова: ресторанне господарство, функції ресторанного господарства, тип підприємства ресторанного господарства, інновації, функціональні рівні інноваційних циклів.

Постановка проблеми. Однією зі складових туристичної індустрії є ресторанне господарство, роль якого в туризмі важко переоцінити. Обслуговування туристів в закладах ресторанного господарства розглядається як